జోలపాట

ఎండిన బీడుభూముల మీదుగా బయలు దేరిన గాలి ఎండిన పడియల్లో నీరు తాగేందుకు అక్కడ ఒక్క క్షణం ఆగి తాగేందుకు అక్కడ ఏమీ లేకపోతే పిచ్చితో రెచ్చిపోయి అస్థిపంజరాల్లా ఉన్న పూరిగొంపల మీదికి పరుగెత్తింది, పల్లె మధ్యనున్న మేడలవైపు పోవ టానికి భయంచే; అత్తమీదున్న కోపాన్ని దుత్తమీద చూపించినట్లు. పల్లెకు దక్షిణం నుంచి బయలుదేరిన గాలి అలాగా పల్లెకు దవర ఉన్న ఒకే ఒకటైన బావిలోకి దాహంతో నీళ్ళు తాగేందుకు తొంగిచూచి అట్టడుగున చందమామలా ఉన్న నీటిని చూచి పిచ్చికోపంతో ఎఱ్ఱమట్టినేలను ఢీకొని, గిఱ్ఱున తిరుగుతూ పైకిపోయి, కోపంతీరక ఎడమవైపుగా పల్లెను చుట్టి ఉత్తరానున్న శ్మశాన భూమిలోపడి, మూడురోజుల క్రితమో మరెప్పుడో కాలి బూడిదై పోగులుపడ్డ తెల్లని గుట్టల మీదికి దూసుకుపోయింది; ఊరిమధ్యన రాయుడుగారి బావివంక పోయేందుకు సాహసంలేక.

నిప్పులు కక్కే సూర్యుడు పల్లెనెత్తి

జయంతి వెంకటరమణ

మీదకొచ్చి, నాయుడుగారి తోట మధ్య నున్న మేడవేపు చూడలేక తన ప్రతాపా న్నంతా చెట్లమీద చూపి పోరిగాళ్ళ శరీరాల్లా ఉన్న గడ్డిపోచలమీద చూపి స్తున్నాడు.

దాహంతో అలమటిస్తున్న గాలి ఎండి పోయిన గొంతుకతో ఆకాశంలోని మేఘాల రాకకై చూస్తూ భూమిమీద చినుకు పడకముందే తాగేయాలన్న పిచ్చి భ్రాంతితో పైకిపోతూ ఊరిచుట్టూ తిరుగుతోంది.

నీరసపడిన గాలి కదలలేక భూమిమీదే పడి ఉంది; కంకరరాళ్ళ ఒడిలో, ఎఱ్ఱ మట్టి పొరల్లో.

నాయుడుగారి తోటలో కదలే పల్లగాలి తోట దాటిపోలేక ముందుపడే సూర్యుని చూచి వెక్కిరించిపోతూ మేడపైకి షికారుచేస్తోంది.

గాలి కదలటంలేదు.

గడ్డిమొక్క మెదలటం లేదు.

ఒంటినిండా ఆరని చెమట. వీధిలో అగ్గిగుండం. అప్పుడప్పుడు రెచ్చిపోయే పిచ్చిగాలి నోరారా దుమ్ము పోస్తూ ఉంది; అయిదోసారి మట్టికుండలోని నీరు వంచు కుని తాగాడు నారాయణరావు. చాపమీద మరోసారి మేను వాల్చి బూజులు వేలాడు తున్న మిద్దెవేపు చూశాడు. నిద్రపోదా మని బలవంతంగా కళ్ళు మూసుకున్నాడు. కాని రెండు గంటలనుంచి రాని నిద్దుర [illegible] కళ్ళముందు [illegible]. కళ్ళు మత్తుగా మూసుకుని మగతనిద్రపోతూ హాయిగా రాజేశ్వరిని కలల్లోకి ఆహ్వా నించి ప్రతిరోజూ [illegible], తనివి తీరా కబుర్లాడుకుని కాలం గడపాలని తన [illegible] ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు నారాయణరావు. తోటదగ్గర ఆమె చూసిన చూపు, మేడపైనుంచి ఆమె నవ్విన నవ్వు నారాయణరావుకు మరపుకు రావు. 'రాజేశ్వరీ' పైకన్నట్టుగా మన సులో అనుకున్నాడు.

చుంచెలుక అంటగిన్నెలమీదుగా దాడి చేస్తూ చప్పుడుచేసింది. నారాయణరావు ఒక్క ఉదుటున లేచి చాపమీదే కూర్చుని ఆ గదిలోకి చూశాడు. ఇత్తడిగిన్నె, [illegible] మూత, ఆ మూతని తొల గించాలని చాలా ప్రయత్నం. ఆ గిన్నెలో ఏమీ లేదు. [illegible] మూసపడేశాడు. అందులో ఏదో ఉందనుకుని బాధపడు తోంది పాపం. లేచి పెళ్ళడానికి బద్ధక మేసి [illegible]. [illegible] జరిగి [illegible] తోగాడు. [illegible] పారిపోయింది.

మళ్ళా [illegible]. 'రాజేశ్వరీ! నువ్వెంత [illegible]. నీ నవ్వే [illegible]. కోటి రతనాల [illegible]. నా [illegible] అంత మనసులేందే అంతగా, [illegible] మత్తుగా [illegible] చూస్తున్నా.'

తలుపు సందుల్లోంచి, [illegible] [illegible]

యున

నారాయణరావు రిస్టువాచీ చూసుకొన్నాడు. ఒంటిగంట కావస్తోంది. 'సాయంత్రం అయిదుగంటల వరకు కదల్కోయద్దురా బాబూ ఈ ఏడాది. అయి ద్దాటగానే చక్కగా ముస్తాబై తోట దగ్గర చేరాలి. రాజేశ్వరిని చూడాలి.'

ఒక్కసారి వడగాలి సుడిగాలిలా ఇంటిలోకి చొరబడింది. తలుపులు ఒక్కసారి బార్లా తెరచుకున్నాయి. ఒక్క ఉదుటన లేచి కూర్చున్నాడు. గాలి సుడులు తిరుగుతూ అమ్మోరిముందు గణాచారిలా చిందులు తొక్కుతూ ప్రక్కనున్న గోడౌలోకి చొరబడింది.

తలుపు దగ్గరేసి వచ్చే బోతూ ఎదురింటిపైపు చూశాడు.

ఎదురింటి వీధి గడపలో అదెమ్మ మాతురు గుంజకు ఆనుకుని కూర్చుని మూడు కాలుగు అతుకులున్న దాటితో గుడ్డ ఉయ్యాల ఊపుతూ ఒకొక్కప్పుడు మెల్లగా, మరోసారి గట్టిగా గొంతుక పెంచి జోలపాట పాడుతోంది. ఈ పాటని ఆ పిల్ల ఎన్ని గంటలకు మొదలుపెట్టిందో తెలియదు. అంతు లేకుండా సాగుతూనే ఉంది. అది నారాయణరావు చెవులకు మరింత దగ్గరగా వినిపిస్తోంది.

"సిట్టి పాపా.... సిన్నా పాపా....
జో.... జో.... పాపా....
ఆ.... ఆ.... పాపా...."

రెండుకాళ్ళూ బారజాపుకుని కూర్చొని పాడుతోంది పాట. ఉయ్యాల్లో అదెమ్మ రెండో కూతురుంది. దానికి ఏడెనిమిది నెలల వయసుంటుంది. ఈ పిల్ల పుట్టిన తరువాతే అదెమ్మ మొగుడు పోయాడు. సంవత్సరం నుండి ఆ ఇంటిలో ఉన్న నారాయణరావుకే విషయాలన్నీ తెలుసు. దిక్కూ మొక్కూ లేక పిల్లల బరువు మోసే అదెమ్మంటే జాలి. ఆమె అమాయకత్వానికి బాధపడుతూంటాడు. ఎప్పుడైనా పావలానో పదిపైసలో ఆమె చేతిలో పెట్టాలని ఉంటుంది. ఎవరికైనా తెలిస్తే ఏమనుకుంటారో అని భయం. ఊరకనే యిస్తే ఆమె మనుకుంటుందో అని సంశయం. అందుకనే ఆమె చేతిలో ఏమీ పెట్టలేకపోయాడు. ఆమె కూడ ఎప్పుడూ ఏమీ అతడి నడగలే.

నారాయణరావును చూచి ఆ పిల్ల తన గొంతు మరీ పెంచి పాడుతూ అతన్ని చూడనట్టు ముఖం తిప్పుతుంది, తాడును ముందుకు వెనక్కూ పోనిస్తూ. నారాయణరావుకు విసుగేసింది.

"కొండా! ఓసె కొండా! ఇట్రా!" గట్టిగా అరిచి పిలిచాడు. తాడును వదిలేసి పరుగెత్తుకుని వచ్చి గుమ్మం అవతల నిలబడింది పొడుగైన నైలాన్ పరికిణిని రెండు చేతులతో ఎత్తిపట్టుకుని, చిరుగులు పట్టి మాసిపోయి, నలిగిపోయిన ఆ పరికిణీతోపాటు చమటకంపు అతని గదిలోకి చొరబడింది. అది లోపలికి అడుగు పెడుతుందేమోనని: 'అవతల నిలబడు;'

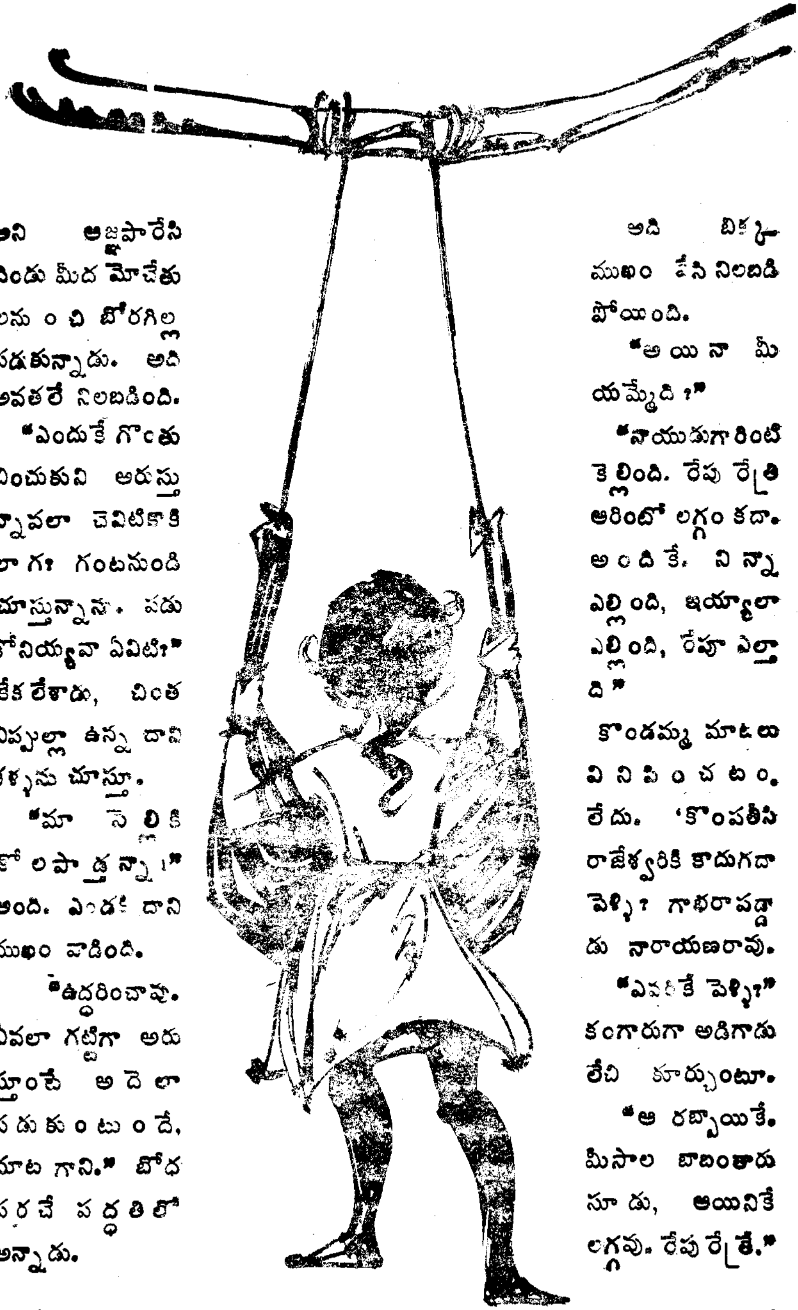

అని అజ్ఞపారేసి దిండు మీద మోచేతులనుంచి బోరగిల్ల పడుకున్నాడు. అది అవతలే నిలబడింది.

"ఎందుకే గొంతు చించుకుని అరుస్తున్నావలా చెవిటికాకిలాగ? గంటనుండి చూస్తున్నాను. పడుకోనియ్యవా ఏవిటి?" కేకలేశాడు, చింత నిప్పుల్లా ఉన్న దాని కళ్ళను చూస్తూ.

"మా నెల్లికి జోలపాడ్తన్నా!" అంది. ఎందుకో దాని ముఖం వాడింది.

"ఉద్ధరించావు. నీవలా గట్టిగా అరుస్తుంటే అదెలా పడుకుంటుందే, మాటగాని." బోధపరచే పద్ధతిలో అన్నాడు.

అది బిక్క ముఖం వేసి నిలబడిపోయింది.

"అయినా మీ యమ్మేది?"

"నాయుడుగారింటికెల్లింది. రేపు రేత్రి ఆరింటో లగ్గం కదా. అందికే. నిన్న ఎల్లింది, ఇయ్యాల ఎల్లింది, రేపూ ఎల్తాది."

కొండమ్మ మాటలు వినిపించటం లేదు. 'కొంపతీసి రాజేశ్వరికి కాదుగదా పెళ్ళి? గాభరాపడ్డాడు నారాయణరావు.

"ఎవరికే పెళ్ళి?" కంగారుగా అడిగాడు లేచి కూర్చుంటూ.

"ఆ రబ్బాయికే. మీసాల బాబంతారు సూడు, ఆయినికే లగ్గవు. రేపు రేత్రే."

ఉయ్యాల్లో ఆదెమ్మ కూతురు, కయ్యిమంది.

"ఎందుకలా ఏడుస్తుంది? ఇందాకట్నుంచి చూస్తున్నాను" అడిగాడు.

"దానికి ఆట్టవు.... ఇరోసనాలు."

"మరైతే వీధిలో పడుకోక్కెట్టేవేం? లోపలికి తీసికోపో. ఎండెలా ఉందో చూశావా?"

"లోన ఉయ్యల్లేదు. మా యమ్మ వస్తాది. కూడు తెస్తాది."

ఉయ్యాల్లో ఆదెమ్మ కూతురు గుక్కపట్టింది.

"మీ యమ్మ పాలిచ్చి వెళ్ళలేదే?"

"మా యమ్మకాడ నేవ్వుకావా!.... బావూ! కాసిని .. మంచినీల్లిత్తవా?"

సమాధానంగా నారాయణరావు చాప మీంచిలేచాడు. స్టీలుగ్లాసుతో కుండలోంచి చల్లటి నీళ్ళిచ్చాడు.

"ఏంచేస్తావీ నీళ్ళు" అడుగుతూ.

"మా సెల్లికి పత్త. నే పోతే నోరెండిపోద్ది బావూ"

ఆరేళ్ళ పిల్లకి అన్ని తెలివితేటలున్నందు సంతోషించాడు నారాయణరావు.

చెల్లిచేత మంచినీళ్ళు తాగించి గ్లాసు తెచ్చి ఇచ్చింది కడిగి కొండమ్మ.

"మం గేవన్నా పెశారే సెల్లికి?" అది వెళ్ళబోతూంటే అడిగాడు.

"ఈ పొద్దు ఈ డాసారి బావు మందిచ్చిం .సందేలమల్ల స్తడు"అంది.

"నెమ్మదిగా పాడుకో" అంటూ దాన్ని పంపేసి అరుగుమీదికొచ్చి నిలబడ్డాడు. వీధివీధంతా నిర్మానుష్యంగా ఉంది. ఎంత నిప్పులు చెరుగుతోంది. ఎండవైపు చూస్తుంటే కళ్ళు భగ్గుమన్నాయి. ఎదురింటివైపు చూశాడు. కొండమ్మ నిలబడి ఉయ్యాలూపుతోంది. అంచేత దాని ముఖం కనపడలేదు. ఏదో తట్టింది. దాని కేదో చెప్పాలనుకున్నాడు. వంగి దాన్ని పిలవాలనుకునేంతలో వంటింటిలో ఇత్తడి గిన్నెమీద స్టీలు మూత ధ్వని. వంటింటిలోకి పరుగెత్తాడు. అతణ్ని చూచి చుంచెలుక కలుగులోకి పారిపోయింది.

ముఖంమీద రెండు చెంబుల నీళ్ళు దిమ్మరించుకుని, తువ్వాల్ని తడిపి, ముఖంమీదేసికుని వీధికలుపులు దగ్గరకేసి చాపమీదకు చేరాడు.

'రాజేశ్వరికి పెళ్ళని ఎంత భయపడ్డాడు? అవును. నిజమే. వారంరోజుల క్రితం సమితాఫీసు దగ్గర విన్నాడు. నాయుడిగారి పెద్దబ్బాయికి పెళ్ళని. తను అతణ్ని రెండుమూడుసార్లు చూశాడు కూడ చాకులాంటి కుర్రాడు. పెళ్ళాం కూడ డాక్టరేనట. ఇద్దరూ కలిసి పట్నంలో ప్రాక్టీసు పెడ్తారట. ఈ పల్లెటూర్లో మాత్రం ఎవరూ ప్రాక్టీసు పెట్టరు. ఏం గిట్టాటవుతుందని? ఇవిలా ఉండవలసిందే ప్రతీ పల్లెటూర్లో ఒక్కొక్క హాస్పిటలు పెడతే....' నవ్వొచ్చిం

దతనికి. ఇప్పటికే ముప్పయిమంది పిల్లలు కూడా రానీఊర్లో ఎలిమెంటరీ స్కూలు పెట్టనంటుకు, ఇలాంటి దిక్కు మాలిన ఊరిలో నన్ను సింగిల్ టీచర్‌గా వేసినందుకు; ప్రభుత్వాన్ని తిడుతున్నాడు. ఇంకానా? ఎప్పుడీ ఊరు నుండి విముక్తి దొరుకుతుందో ఏమిటో, అనుకున్నాదేగాని ఒక్కసారి మనస్సు గతుక్కుమంది.

"అమ్మో! శాఖేశ్వరిని విడిచి వెళ్ళి పోవడమే! వద్దు.... వస్తు ఊరికి వచ్చిన సంవత్సరం నుండి చూస్తున్నా డామెని. రెండుమూడుసార్లు మాటాడే వాడు కూడ. మాటాడిన ఒక్క ముక్కైనా ఎంత తియ్యగా ఉంటుంది. తియ్యగా చూస్తుంది. మల్లెపువ్వులా నవ్వుతుంది. దంతపుబొమ్మలా అజంతా సుందరిలా .. ఏమిటి తింటుందో, సన్నటి పొడవైన నాజూకు చేతి్వేళ్ళు.. ఎరుపు, నీలం రళ్ళ ఉంగరాలు పొడవైన అందమైన మెడ ... అసలు ఉప్పన్న వాళ్ళే అందంగా పుడతారు కాబోలు .

...

వరికూడు వండతాదే పాపా
వంకాయి వండతాదే పాపా
సిన్నిపాపా జో. జో.
పాపా
ఈ పొద్దెల్లి అ పొద్దొత్తావూ
.... సెందురూడా ..
మా సిన్నిపాపని తెయ్యే .....
శామంతి పూలో సందమావా....
జో జో పాపా .
ఆ ఆ పాపా ..

'ఎందికే అలాగేడుత్తావు? .. ఊరు కొయ్యే. అమ్మొత్తాది.... నాయుడుగా రింటికెల్నాది.... ఊరుకొయ్యే .... పప్పులు .. చార్లు.... గార్లు....తెత్తాదే... మా యమ్మకాదే .

సిన్నిపాపా.. జో జో పాపా ...
సిన్ని.. పాపా
బలే సెల్లీ ... ఏరుసెనగమ్మ పాట పాడ్తనే సల్లంగ తొంగేయే ....
అమ్మ మందు నీకే తెత్తాదే ఊరు కొయ్యే

నీ ఊరకాదు ఇజయనగరపు
ఏరుసెనగమ్మా
నీ జాదవది జాడుపూజ ఏరుసెనగమ్మ
నీవు పుట్టినావు పూణలసా ఏరుసెన
గమ్మా
నీవు పెరిగినావు పెనుగొండ ఏరు
సెనగమ్మా ....
సాలే . ఇంకా పాడ్తనూగకోయే
ఊరుకో ...
గనమైన ఓక్కలమ్మ ఏరుసెనగమ్మ
గడ్డిళ్ళ పోయినావు ఏరుసెనగమ్మా
ఊరుకోయ్యే ... పాపా....
సిన్నిపాపా జో . జో ....
పాపా....

ఎన్ని రకాలుగా సముదాయించాలని చూస్తున్నా పాప ఊరుకోవటంలేదు. గుక్కపెట్టి ఏడుస్తోంది. కొండమ్మ ఊరుకోటంలేదు. ఏదో పాట పాడుతూనే ఉంది.

నారాయణరావుకి మాత్రం విసుగ్గా ఉంది. వీధిలో కొండమ్మ పాట, పిల్ల ఏడుపు, పెరటిలో చుంచెలుక రిణగొణ ధ్వని. ఇంటిలో అగ్గిగుండం.

విసుగ్గా చాపమీంచి లేచాడు. తలుపు తెరిచాడు. కొండమ్మ ముకం కనపడటం లేదు. కొండమ్మ నిలబడి ఊచుతోంది. ఎండిపోయిన తువ్వాల్ని భుజంమీద వేసికుని అగ్గిగుండంలోంచి రెండడుగుల్లో ఆదెమ్మ అరుగుదగ్గిరి కెళ్ళాడు. అతన్ని చూచి కొండమ్మ గొంతు నొక్కుకుంది.

"నీ కిందాక చెప్పలే. ఎంటుకలా గొంతు చించుకుంటావు?" విసుగ్గా అడిగాడు మోకాళ్ళమీద రెండు చేతులుంచి వంగి నిలబడి.

"ఈ జెష్ట ఏడుత్తా ఉంటే నానేటి సెయ్యను బావూ?"

నారాయణరావు ముక్కుకి ఒక్కసారి ఉచ్చవాసన కొట్టింది. "ఏడవదూ! దాని పక్కబట్టలన్నీ పాడయ్యాయి. బట్టలు మార్చు, పడుకుంటుంది" కొండమ్మ ఉయ్యాల్లోకి తొంగిచూసింది.

"సెల్లిని కసింత పట్టుకుంటవా?" అడిగింది. ఉయ్యాల వంక చూశాడు.

ఒక చీరపాతను తడిపి ఉయ్యాల చుట్టూ కట్టింది కొండమ్మ. అయిష్టంగా తల దగ్గరికి కదిలి పాపను తియ్యబోయాడు. అతనికి పసిపిల్లల నెత్తుకోటంలో అసలు అలవాటు లేదు. నెమ్మదిగా ఉయ్యాల లోంచి కిందికి దించాడు. పడుకున్న బట్టలన్నీ ముదురు పసుపురంగుతో వాసనకొడుతున్నాయి. కొండమ్మ నారాయణరావు ముఖంలో విసుగును గమనిస్తూనే ఆ బట్టలతోనే పిల్ల ఒళ్ళంతా తుడిచింది. వేడిసెగలు కక్కుతున్న ఆ శరీరాన్ని పట్టుకోవటంచేత నారాయణరావు చేతులు కూడ వేడెక్కిపోయాయి.

"జ్వరం చాల ఎక్కువగా ఉంది" గొణుగుతున్నట్టు అన్నాడు. కొండమ్మ ఒక్కసారి అతనివైపు చూసి మౌనంగా ఉయ్యాల గుడ్డకూడ తుడిచింది.

"ఏదైనా గుడ్డ పరువు" అన్నాడు. కొండమ్మ ఇంటిలోకి వెళ్ళి ఒట్టిచేతులతో తిరిగివచ్చింది. నారాయణరావు చేతిలో పాప మూసిన కళ్ళు తెరవక తోటకూర కాడలాగ వాలిపోతోంది ప్రక్కకి.

"గుడ్డ లెవ్వి లెవ్వు" అంటూ తను కట్టుకున్న పరికిణీ విప్పేసి రెండుమూడు మడతలు పెట్టబోయింది. లోపల చిరుగుల మాసిన లాగు.

"ఈ లంగా కట్టుకో ఇది పరువు" అంటూ నెమ్మదిగా భుజంమీది తువ్వాల్ని నేలమీదికి జార్చాడు.

"వద్దు... బావూ.."

"ఫరవాలేదు.... ఇది పాతదే .."

కొండప్ప మారు మాటాడక తువ్వాల్ని ఉయ్యాల్లో పరిచింది; మడత వేసి. నారాయణరావు ఉయ్యాల్లో పడుకోపెట్టాడు.

"కొండా! మీ పెల్లిని నే చూస్తా. మీ యమ్మని పిలుచుకొచ్చి."

"వస్తాది బావూ! తిండి తినంగానే వస్తాది."

"పోనీ ఈ చుట్టుపక్కల ఎవరినైనా పిలువు"

"ఎవరూ నేరు బావూ.. అందరూ నాయుడిగారింటికాడ పనికెల్నారు కద .." చీరపాతను తడిపి ఉయ్యాల చుట్టూ కట్టి అంది.

పాప ఒంటిమీద చెయ్యివేసి చూశాడు. చెయ్యి చుర్రుమంది.

నారాయణరావుకి వింతైన ఆలోచన వచ్చింది. గబగబా ఇంటిలోకి పోయాడు. ముఖం తుడుచుకుని, లుంగీమీదే కల్లీ లాల్చీవేసి ఇంటికి తాళంవేసి మారు మాటాడకండా నాయుడిగారింటి వైపు పరుగెత్తాడు; పెద్ద పెద్ద అంగలతో. నాయుడుగారి మేడదగ్గరకొచ్చేసరికి అతని వేగం తగ్గిపోయింది. గుండె దడదడ కొట్టుకుంది. లుంగీతో ముఖం తుడుచుకున్నాడు. రాజేశ్వరికోసం నలువైపులా పరికిస్తూ ఇంటిముందు పెళ్ళిపందిట్లోకి అడుగుపెట్టాడు. పనివాళ్ళు పందిట్లో అలంకరణలు చేస్తున్నారు, ఆదెమ్మ ఎక్కడా కనపడలేదు. అంత చురుకుగా రాజేశ్వరికోసం చూస్తున్నాడు.

"ఎవరుకావాలి బాబూ!" వాలుకుర్చీలో ఒక ముసలాయ నడిగాడు.

రాజేశ్వరి కావాలి అని అడగబోయి; తమాయించుకుని "డాక్టరుగారు కావాలి!" అన్నాడు.

"ఎవరు? రాంబాబా! ఎందుకు బాబూ!"

"పేషెంటును చూడాలండి"

"ఇవ్వాళే పెళ్ళికొడుకును చేశాం కదా ఇల్లు కదలకూడదు. అయినా వాడి ప్రాక్టీ సంతా టౌన్‌లోనే, ఇక్కడ వాడి దగ్గర మందులేవీ ఉండవు."

"పోనీ పాపను తీసుకొస్తాను చూస్తారేమో! . పాపకి జ్వరం.."

"వాడు పడుకున్నాడు, ఇప్పుడల్లా లేవడు..."

"పాపకి జ్వరం బాబూ!"

"జ్వరమేమిటయ్యా! ఎండవేడికి అందరి శరీరాలు కాలిపోతూంటే.... నోరార్చుకుపోతూంటే"

నారాయణరావుకి ఏం మాటాడాలో తెలియలేదు.

రాజేశ్వరి కోసం చూశాడు. ఆమెతో చెప్తే ఆమె అన్నగారికి చెప్తుంది. కాని ఆమె ఎక్కడా కన్పించలేదు.

"రేపురాత్రి పదకొండున్నరకిలగ్నం. మధ్యాహ్నం భోజనానికి రాత్రి పెళ్ళికి వచ్చేయండి" అన్నాడు ఆరిపోయిన చుట్టను వెలిగిస్తూ

"అలాగే" అన్నాడు వినిపించనంత మెల్లగా.

వెను తిరిగాడు. కాని కాలు ముందుకు పడటంలేదు. పెరటివైపు నెమ్మదిగా వెళ్ళాడు. విశాలమైన పెరట్లో పనివాళ్ళు అడ, మగ. పెరటి గుమ్మం దగ్గర నిలబడి లోపలికి ఆదెమ్మకోసం తొంగి చూశాడు. అదెమ్మ ఎక్కడా కనపడలేదు. రాజేశ్వరీ కనపడలేదు,

"ఎవరు కావాలి?" ఎవరో అడిగారు. నలువైపులా చూశాడు. అడిగినవారెవరూ కనపడలే. మళ్ళా ప్రశ్న. ఈసారి తల ఎత్తి చూశాడు, మేడమీదనుండి గుమ్మడి పండులాంటి శరీరాన్ని గదిలోకి చేరవేయ బోతూ మెడలోని కాసులదండ బరువుకి మెడ ఒకసారి వెనక్కి వంచి అడుగు తోంది ఒక నడివయస్సావిడ.

"అదెమ్మ కావాలి" గట్టిగానే అన్నాడు.

"ఎవరూ" ప్రశ్న.

"అదెమ్మ! .. ఆమె కూతురికి జ్వరం "

"అట్టాగా చూడబ్బాయి అలా పోయేటప్పుడు మంత్రి సీతిగాడ్ని ఓసారి సాయంత్రం రమ్మన్నానని చెప్పు..."

"అదెమ్మ.." మళ్ళా అన్నాడు,

"అలాగే . కబురుమాత్రం చెప్పూ" అంటూ కదిలిందావిడ. నారాయణరావు గుండె భగ్గుమంది. "నేనేం ఈవిడగారి నౌకర్నా!" అసహ్యంతో వెనుతిరిగాడు.

తిరిగొచ్చేసరికి పాప నిద్రపోతోంది. ఏడవటంలేదు.

ఒంటిమీద చెయ్యేసి చూశాడు, మునుపంత మరిగిపోవటం లేదు. కొండమ్మ నెమ్మదిగా సన్నగా పాడుతోంది,

"మాయమ్మ వస్తుందా?" అడిగింది పాటాపి.

"చెప్పాను, వస్తుంది. జ్వరం తగ్గు తోంది. మరి పెద్దగొంతు పెట్టి దాన్ని లేపకు, నిద్రపోనీ" అన్నాడు.

తలూపింది కొండమ్మ.

పెదవులు, గొంతు తడారిపోయాయి.

ఇంటితలుపు తెరిచి, రెండు గ్లాసుల నీళ్ళుతాగాడు. నాయుడుగారింటికి వెళ్ళిన అతనికి అన్ని రకాలుగా అసంతృప్తిగా ఉంది. డాక్టర్నే తేలేకపోయాడు.అదెమ్మకు కబురు చెప్పలేకపోయాడు. రాజేశ్వరిని చూడలేకపోయాడు.

మధ్య గదిలోకి వచ్చాడు. చుంచెలుక ఇంకామూతతొలిగించాలనేబాధపడుతోంది

కాపేపు చాపమీద నడుమువాల్చి రాజేశ్వరి గురించి తీయగా ఆలోచించవచ్చు అనుకున్నాడు.

బట్టలుమార్చకుండానేచాపమీదకుచేరాడు,

'రాజేశ్వరి తన్ను చూచిందా... చూచే ఉంటుంది .. తనగొంతు విన్నదిగా

తన గొంతు తనకి బాగా పరిచయమే. ఉదయం వేళలో....ఎప్పుడైనా శివాలయా నికెళ్తూ బడిలోకి తొంగిచూడటం తాను చాలాసార్లు చూశాడు ... ఒకసారి 'ఇది మీ నాన్నగారు కట్టించిన బడే, రండి లోపలికి' అన్నాడు.

"వాళ్ళు బుద్ధిగా చదువుకుంటున్నారు. మీరు బాగా పాఠాలు చెప్తున్నారు, చెప్పండి" అంటూ వెళ్ళిపోయింది.

ఆ రోజంతా ఎంత ఆనందంగా గడిచిందని.

అలా ప్రతిరోజు ఆమె వస్తే బాగుండు ననుకున్నాడు.

ఆమె అటు వెళ్ళేదిగాని ఆమెను పలుకరించాలంటే ఏదో జంకు.

ఆ మేడమీద నుండి పలుకరించిన దెవరు?

ఆమె తల్లాి జయ్యుండదు. కమలా కఠినంగా మాటాడదు, కఠినంగా ఏం అందని కబురు కటి చెప్పమంది తానె వరో తెలియక. తరువాత రాజేశ్వరి చీవాట్లు పెట్టిఉంటుంది. పాపం ఆమె ఏఅవసరంమీద కబురుచెప్పమందో? ... ఒకసారి మళ్ళీ ఇంటికెళ్ళి కబురు చెప్పేస్తే.... నిజమే రాజేశ్వరి కూడా సంతోషిస్తుంది. ఎంత నిరాడంబరమని మెచుకుంటుంది. వీరాచారి ఇంటికి కూడా అదే దారి ముందతన్ని కలిసి ఒకసారి రమ్మనిచెప్పి అటు వెళ్లొచ్చు,

వెంటనే లేచాడు. తలుపుకు తాళం వేశాడు. కొండమ్మ ఇంకా జోలపాట పాడుతూనే ఉంది ఆదెమ్మ ఇంకా రాలేదు నారాయణరావు ఉయ్యాల్లోకి తొంగిచూశాడు. పాప నిద్రపోతోంది. ఒంటిమీద చెయ్యివేస్తే లేచిపోతుందేమో అని తృప్తిగా పాపవైపు చూచి వీరాచారి ఇంటివైపు దారితీశాడు.

కొండమ్మ కూర్చుని సన్నగా పాడుతోంది ఆ పాట అతనికి వీధి చివరి వరకు వినిపిస్తూనే ఉంది.

సిట్టి పాపా!.. సిన్నా పాపా!
జో! జో! . పాపా!
సిన్నా పూసా . తెమ్మేస్తాదే
సంతాలోన .. సవకే సెల్లి
సిట్టిపాపా . సిన్నా . పాపా .

ముందు కెదుకున్న నారాయణరావు కాళ్ళకు సంకెళ్ళు పడ్డాయి. ఉదయం నుండి అలా పాపం చెల్లికోసం తాపత్రయ పడుతోంది. తిండి తిన్నదో లేదో, రాత్రి భోజనం కోసం దాచుకున్న ఆ రెండు మెతుకులు ఆ పిల్లకి పెడితే. వెను తిరగబోయాడు. అంతలో ఎదురుగా వీరాచారి.

"మీ కోసమే వస్తున్నాను" అన్నాడు.

"ఎందుకు?"

"ఆదెమ్మ కూతురికి జ్వరం ఒక్కసారి "

"ఆదెమ్మ లేదా?"

"నాయుడిగారింట్లో ఉంది. ఇక్కడ పాప "

"ఈ పక్క రామాలయం దగ్గర సూరిబాబుగారింటి కెళ్ళి వస్తా మీరెలాగా బయలుదేరారుగా. ఆదెమ్మకి కబురుచెప్పి రమ్మనండి. ఈ సమయంలో తల్లి దగ్గరుంటే మంచిదిగా" అన్నాడు.

నారాయణరావుకి నిజమే అనిపించింది. పాప చచ్చిపోతుందేమో అని

కూడా వేసింది. నాయుడిగారింటివైపు దారి తిప్పాడు. సరాసరి పెరటి వేపు వెళ్ళాడు. బావి దగ్గర ఆదెమ్మ అంట్లు గుండిగలు తోముతోంది. ఇంకా నలుగు రైదుగురు ఆడవాళ్ళు ఇద్దరుమొగాళ్ళు నీళ్ళు చేదుతున్నారు. అయిదారు నిముషాలు ఆగాడు.

నారాయణరావు దృష్టి రాజేశ్వరిమీద లేదు. సరాసరి ఆదెమ్మ వైపు నడిచాడు. ఆదెమ్మ అతన్ని చూచింది అంట్లచేత్తో లేచి నిలబడింది.

"ఆదెమ్మా నీ కూతురు జ్వరంతో అలా మూలుగుతోంది కదా! ఒక్క సారి చూచి దానికేంకావాలో చూడ కూడదూ." మందలిస్తున్నట్టున్నాడు.

"పనైతేగాని ఒదల్లు బాబూ! నానేటి సెయ్యను?" అంది మసి చేతుల్ని గాలిలో తిప్పుతూ.

"కాని ఆ పసిదాని కేమైనా అయితే "

"ఏటి బాబూ ఏటి బాబూ " కంగారుపడింది.

"నీ పాపకేం భయంలేదు. వీరాచారికి చెప్పాను, వచ్చి చూస్తాడు, నీవూ పద."

మసిచేతుల్ని సగం కడిగి కడగక ఇంటిలోకి పోయింది, ఎవరితోనో ఏదో చెప్తోంది. కొద్దిగా ముందుకెళ్ళాడు రాజేశ్వరి కనిపిస్తుందేమోనని.

" చాలు చాల్లే సంబరం మా పనులంటేనే మీ కెక్కడలేని సంకటం.... పని పూర్తి చేసి వెళ్ళు మీకు రోగాల్రావు రొష్టులు రావు ఆ చావులన్నీ మాకే! వెళ్ల వెళ్లగిన్నెలన్నీ లెక్కపెట్టి మరీ వెళ్లు"

నారాయణరావు గుండె నీరయింది.

ఎవరో ఆ మాటలంటే క్షమించేవాడే. కాని ఈమె మాత్రం క్షమార్హురాలు కాదు.

మనసు ఒక్క సారి శూన్యమై పోయింది. ఇత్తడిగిన్నె మీద మూత నేల మీద పడ్డది.

ఇప్పుడాతనికి ఎవరినీ చూడాలని లేదు. గిరుక్కున తిరిగాడు.

ఆదెమ్మ అమ్మగారికేం చెప్పుకుందో, బాణంలా ఇంటివైపు దూసుకుపోయింది.

. నా కూతురో... నా కూతురో....
అని గుండెలు బాదుకుంటూ.

అతని గుండెలో ఎందుకో ఆరాటం.

అడుగులు త్వరగా పడటంలేదు.

వీధి మొగలు కొచ్చాడు.

ఆదెమ్మ గుండెలు బాదుకు ఏడుస్తోంది.

అతని గుండెలో రక్తం చల్లబడింది.

'పాపకేమయింది?

ఈ ఎండకు, వడగాలికీ, కన్ను మూయలేదు కదా?' ఆలోచిస్తూనేయాంత్రికంగా ఆదెమ్మ ఇంటిముందు చేరాడు.

వీరాచారి ఇంజక్షన్ సిరంజి క్లీన్ చేసికుని బ్యాగులో సర్దుకుంటున్నాడు.

ఆదెమ్మ భుజంమీద కుడిచేతిలో పాప. ఆమె నుండి మందువాసన. పాప గుక్కపట్టి ఏడుస్తోంది ఆ పాప ఏడుపును కూడ పట్టించుకోకుండ ఆదెమ్మ కొండమీదపడి ఏడుస్తోంది.

కొండమ్మ చేతిలో ఇంకా అతుకులు పడ్డ తాడు బిగుసుకునే ఉంది

"సిట్టిపాపా సిన్నిపాపా
జో జో పాపా ఆ ఆ "

పాట గాలిలో మూగి ఇంకా అతనికి వినిపిస్తూనే ఉంది. ఈగలు ముసిరే ఆమె ఎండిన పెదవులు ఇంకా ఆ పాటనే పాడుతున్నట్టుగా ఉన్నాయి.